

Wisselende uitstalling in de vitrinekast:

Onder de titel „HALT! Douane!“ worden in de vitrinekast objecten tentoongesteld welke de douanegeschiedenis van Vaals veranschouwen. Omdat de Kleng Wach gerestaureerd wordt zijn de tentoonstellingsobjecten tijdelijk in ons depot ondergebracht. Een deel van deze objecten is vanaf eind oktober te zien in de vitrinekast.

Verenigingsnieuws:

De volgende bijeenkomst van onze heemkundevereniging is op **vrijdag 30 oktober** a.s. om **19:30 uur** in ons verenigingslokaal Óp Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A te Vaals Ook niet leden zijn van harte welkom.

In dit nummer:

Verleden & Heden 17	1
Herinneringen aan mijn jeugd in Vaals – deel 2	1
Heemkunde Nijswiller ontdekt unieke bron voor nieuw boek	2
Cursus VELDEKE-SJRIEFWIES LIMBURGS DIALECT	3
Wie/wat is VELDEKE?	3
Verjaardagen (70+)	4
Activiteitenagenda	4

Nummer 74

oktober 2015

Verleden & Heden 17

De redactie van V&H is druk in de weer geweest met de voorbereiding. Het geheel is zo goed als klaar en zal eind november verschijnen. We hebben een verscheidenheid aan onderwerpen. Er is een bijdrage van Heinz Mertens en Joep Mertens over het wel en wee van de vrijwillige brandweer. De geschiedenis van de panden van Clermontplein 4, 6, 8, en 10 is door Herbert Kuijpers beschreven en over der Misteff schrijft Nico Packbier. De godsdienstperikelen in de 18e eeuw komen aan de orde in een artikel van Thomas Richter. De relatie tussen de Vaalser hotelier Geller en persbureau

Reuters wordt beschreven door Arthur Cransveld. De tolleren welke in het verleden rond Vaals geheven werden komen aan bod in het artikel van Jan Francotte. Voorts een beschrijving van bierbrouwerijen in Vaals door Herbert Kuijpers en "Zinloos geweld in Vijlen" door Philippe van Wersch.

Er wordt aandacht besteed aan de 25-jarige jubilarissen van Sankt Tolbert, waarbij hun vragen gesteld zijn over hun lidmaatschap. Er zijn twee artikelen opgenomen met zeldzame foto's over Vaalserkwartier en over de "Einmarsch" in 1940 van de hand van Victor Voncken. Er is ook een gedicht van Peter

Cornetz waarin hij de school Bloemendal in 1976 onder de loep nam. Tenslotte is er een vervolg op de oude benamingen in Vaalser dialect voor gebouwen, straten en locaties van Herman Lennertz. Kortom een zeer veelzijdige uitgave met zeer veel fotomateriaal.

De prijs van V&H 17 is € 12,50 voor leden en € 15,00 voor niet leden. De verkoopadressen vanaf eind november zijn Kapsalon Kohnen, Read Shop Vaals, De grenswinkel, buurtwinkel Schins in Vijlen en Óp Sankt Tolbert in de Bloemendalstraat.

Herbert Kuijpers

Herinneringen aan mijn jeugd in Vaals – deel 2

4^e Artikel van een lezer van onze nieuwsbrief n.a.v. onze oproep voor bijdragen van onze lezers.

Herinneringen.

De eerste zelfbedieningswinkel (wij vonden dat ongelooflijk) was Zeegers aan de Maastrichterlaan naast bakkerij Groteclaes. Je kon er zomaar van alles pakken. Het winkeltje van mw. Rutten, naast leraar "der Bukkem" was o.a. bekend om de cowboyplaatjes in de kauwgum. De eerste bioscoop in de Bosstraat. Pastoor Prickaerts hield hier zelfs rekening mee. Hij zorgde dat zondags het lof soms iets eerder afgelopen was. Waren wij als misdienaars toch nog op tijd in de bioscoop om

Familieünie Steernberg Ter Apel

een film te bekijken. De eerste vliegtuigen die reclameboodschappen in de lucht

"schreven" zoals "ROXI" waren een waar wonder.
— Vervolg op pagina 2 —

- Vervolg van pagina 1 -

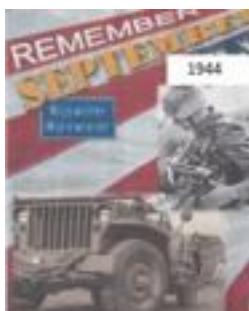
De branden van het VTV voetbalclubhuis of horlogerie "Oudelhoven" ? in de Kerkstraat zijn mijn eerste spannende rampen. Met de rolschaatsen (ijzeren wieltes!!) zonder er bij na te denken, vanaf de bovenste Bosstraat "het Liebeke" naar beneden. "Verroest, je kunt niet remmen!! Met de "roller" voor 10 cent gehuurd bij der Vluggen, naar Wittem om daar in de kerk "Aflaten" te verdienen Wat het was?? Geen idee. Wel rekenen geleerd!! Met de roller de Viergrenzenweg naar beneden. Remmen met je hak op de achterband en beneden denken "Wat loop ik raar?" Bandprofiel in je spekzool !!!! Bij Thoma op het Clermontplein, uit school, stenen tegen de poort gooien en daarna rennen voor je leven als hij witheet achter je aan liep. Met de Bolderkar van der Heini Sterk de prins Bernhard straat naar beneden. Dat er geen doden zijn gevallen blijft altijd een raadsel. Wiel Zeegers uit de Kerkstraat Een gevleugelde uitdrukking van hem?: "*Dat sunt nit de hoare van de prumme, dat sunt de hoare van der zak*". Tamme kastanjes (eiskasteije?)

zoeken bij de nonnen in klooster Bloemendal en gepakt worden door knechten en van angst in je broek plassen. Meikevers zoeken. Lupines plukken, voor de bloemfiguren op straat tijdens de processie, met kosten der Giel bij de spoortunnel in België. Veel met Dieter en Arthur Cransveld en anderen cowboy en boef gespeeld. Zakje "Blauwsel"(wasgoed) in het wijwatervat gooien in de Pauluskerk. Menigeen had door het kruisteken maken met wijwater een blauwe stip op het voorhoofd. Achter de textielabriek in de afvalput kartonnen garenkokertjes zoeken en in elkaar schuiven tot een speer of lans. Vissen in de vijver van kasteel Vaalsbroek of in de vijver van de Obelisk of "Naald". Hier viste mijn broer Jos eens een volle zak met oorlog geweerpatronen op. Knauwelen, refen, frenkelen en "pötsje lappen" in de Bloemendalstraat. Enz. enz. enz. Wij verhuisden op 1 februari 1956 van Vaals naar Leeuwarden. Jos en ik mochten meerijden met de verhuiscwagen van Geelen. Op die datum viel de winter zwaar in. In Leeuwarden was enige tijd later de finish van de

Elfstedentocht. In 1963 verhuisd van Leeuwarden naar Groningen. In 1970 getrouwd en verhuisd van Groningen naar Hoozevee. In 2004 met prepensioen en in 2008 met pensioen. Ik mis Vaals nog steeds. Een van mijn mooiste afgelopen periode vorig jaar was iedere dag de Webcam bekijken bij de reconstructie van de Maas-trichterlaan. Het was net of ik dan de voordeur uitstapte van onze vroegere woning op de Maas-trichterlaan 120 om even een rondje te lopen. De reünies van de Heilige communie klas uit 1950, georganiseerd door Bernhard Mullenders, en overnachten bij Dieter en Annie Fanchamps geven een grote voldoening Zaterdag 15 augustus 2015 hadden we weer een reünie in Vaals.

Harry Steernberg

Artikelen van lezers van de Nieuwsbrief blijven welkom. Herinneringen aan Vaals, uw belevenissen in uw nieuwe woonplaats, ook vragen over Vaals willen wij graag (indien mogelijk) beantwoorden, gedichten of oude verhalen, liefst over Vaals. Alles is welkom.
De Redactie Nieuwsbrief.

Het is voor € 15,- te koop in de boekhandel in Wittem en bij de familie Weijenberg, Rijksweg 76, Nijswiller (Tel. 043-4511638). Ook verkrijgbaar in de dorpswinkel Weijenberg, Kerkstraat 4, Nijswiller.

Heemkunde Nijswiller ontdekt unieke bron voor nieuw boek

(ingekort persbericht)
Het boek gaat over de bezetting en bevrijding van Nijswiller en de omliggende dorpen in de zuidoosthoek van Zuid-Limburg. De grote bron, die als een rode draad door het boek loopt is het 2e gedeelte van het dagboek van pastoor Henricus Jongen. Tot in de details beschrijft de pastoor, die van 1934 tot juli 1944 pastoor is van Wahl- en Nijswiller en daarna van Vijlen, de gebeurtenissen tijdens de oorlog. Zo verbindt het verhaal van Jongen de gebeurtenissen die worden beschreven door

geïnterviewde dorpsgenoten en talrijke documenten die uit diverse archieven komen. Onderwerpen als pilotenhulp, verraad, de klokkenroof, de rol van de paters van de St. Benedictusberg, de Luchtbeschermingsdienst, het verzet, veteraan Ed Camphausen die diende aan het Oostfront, de Ordedienst, de Amerikaanse 30e Divisie, de Duitse 49e Divisie, eten en drinken in de oorlog, de evacués, collaboratie, het persoonlijke verhaal van een navigator die uit zijn vliegtuig moet springen, omdat het op dat moment neerstort

boven de gemeente Wittem, over de manier waarop hij overleefde etc. etc. Alles gebundeld in een boekwerk van 324 pagina's met nog nooit eerder gepubliceerde foto's. De Heemkunde-vereniging Nijswiller tinnert al 10 jaar aan de goede weg. Ze willen de geschiedenis bewaren voor de toekomstige generaties en hopen dat de samenleving lering trekt uit de geschiedenis die zij vastleggen. En daar zijn ze trots op! Hun 8e publicatie werd op 19 september gepresenteerd.

Correct schrijven in je eigen dialect: Cursus VELDEKE-SJRIEFWIES LIMBURGS DIALECT

Veldeke-kring "Um Mamelis" organiseert in samenwerking met de Openbare Bibliotheek Vaals een cursus dialect schrijven volgens de Veldeke schrijfwijze.

Schrijven in het (eigen) dialect raakt steeds meer in, bij jong en oud.

Belangrijk bij de schrijfwijze van welk dialect dan ook is het consequent hanteren van regels, waarbij de schrijfwijze de herkenbaarheid en de leesbaarheid niet negatief mag beïnvloeden. De Veldeke-schrijfwijze reikt deze regels aan.

De primaire vorm van taal is de gesproken taal. Geschreven taal is daarvan afgeleid.

De Veldeke schrijfwijze volgt zoveel mogelijk het ABN en dat leidt tot een gereguleerd systeem met als

uitgangspunt: schrijf wat je hoort, zoek het niet te ver, zo eenvoudig mogelijk en vermijdt zoveel mogelijk allerlei overbodige leestekens.

In de cursus wordt ingegaan op het karakter van taal en spelling in het algemeen en het karakter van het Limburgs en zijn regionale en lokale schakering in het bijzonder. De deelnemers kunnen na de

cursus hun dialect vlot schrijven (en natuurlijk lezen). De cursus wordt geleid door Lei Heijenrath uit Kerkrade, neerlandicus, vicevoorzitter van Veldeke Limburg.

De cursus bestaat uit 6 bijeenkomsten op de data: (donderdag) 12/11, 03/12, 17/12, 14/01, 28/01 en 18/02

Van 19.30 tot 21.00 uur
Lokatie is de Openbare Bibliotheek in Vaals, St. Jozefplein 51

Cursuskosten: Euro 25,- (incl. materiaal, koffie/thee)
Deelname betekent bovendien, dat men (indien gewenst) 1 jaar gratis lid is van Veldeke Krink "Um Mamelis".

Aanmelden via e-mail:
vaals@heuvellandbibliotheken.nl

De aanmelding/deelname is pas definitief na overmaken van het cursusgeld op bankrekeningnummer IBAN NL98RABO0107904292 t.n.v. Veldeke "Um Mamelis" onder vermelding van "cursus sjriefwies".

Het maximum aantal deelnemers is 25 en vol=vol.

Voor meer informatie, bel gerust:
Mia Hounjet, 043-3062044
Christel Kern, 043-3061142

Hendrik van Veldeke, afgebeeld in de 14de-eeuwse Codex Manesse.

Wie/wat is VELDEKE?

De vereniging Veldeke Limburg werd opgericht in 1926 en viert dus volgend jaar haar 90-jarig jubileum.

Het jaar 2016 is tevens uitgeroepen tot "Het jaar van de Limburgse dialecten". Het doel van Veldeke was en is de instandhouding en bevordering van de Limburgse dialecten. Het woord V.E.L.D.E.K.E., een verwijzing naar de eerste Maaslandse dichter wiens werk is overgeleverd, werd gezien als een letterwoord: Voor Elk

Limburgs Dialect Een Krachtige Eenheid. Die eenheid was/is Veldeke. De vereniging is opgebouwd uit kringen, regionale of plaatselijke organisaties met een eigen bestuur en een eigen programma van activiteiten. De vereniging stimuleert via de instandhouding en oprichting van haar lokale en regionale kringen dat het plaatselijke dialect als gesproken en geschreven uiting levend wordt gehouden. Als overkoepelende

organisatie functioneert Veldeke Limburg. Alle leden zijn als lid van Veldeke Limburg automatisch lid van een kring. De kring "Um Mamelis" presenteert haar activiteiten, zoals de halfjaarlijkse voordrachtavonden in de sfeerrijke kloosterbibliotheek in Wittem. De eerstvolgende avond is gepland voor vrijdag 27 november a.s. met als hoofddact "Los Catastrofos".

Jo Kern

veldeke Limburg

Secretariaat:
Heuvel 4
6291 CS Vaals
Nederland

Telefoon: 043-306 42 06
E-mail: sankttolbert@gmail.com

Bezoek onze
website
sankttolbert.nl

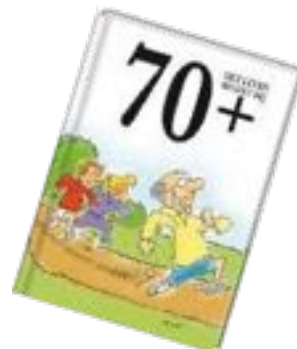
Verenigingsnieuws

Verjaardagen (70+) van Sankt Tolbert-leden

November 2015

4 november	Ger Huis 73 jaar
8 november	Gerdie van Aken-Reefman 71 jaar
8 november	Wil Tummers 78 jaar
14 november	Dolf Baltus 76 jaar
16 november	Hans Phijl 77 jaar
20 november	Wim Steernberg 74 jaar
23 november	Maria Rombach-Geraets 86 jaar
24 november	Katharina Schnarkowski-Kohl 86 jaar
26 november	Anna Esser-Sparla 80 jaar
26 november	Jo Bost 82 jaar
30 november	Jo Bock 70 jaar

Leden die vermelding in deze rubriek niet op prijs stellen gelieven dit tijdig door te geven aan het secretariaat.

Allen van harte gefeliciteerd!

Activiteitenagenda

30 oktober Bijeenkomst van onze heemkundevereniging om 19:30 uur in ons verenigings-lokaal Óp Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A te Vaals. Ook niet leden zijn van harte welkom.

31 oktober Concert Grenzeloos door Koninklijke Harmonie St. Cecilia 1863 Vaals en Harmonie St. Catharina Lemiers. Aanvang 20:00 uur in uitvoeringszaal De Obelisk. Entree vrije gabe. Zaal open 19:30 uur.

8 novovember Buutte Treffen in de Obelisk Vaals. Aanvang 16:00 uur. Entree € 11,00 voorverkoop Grand Café ZeRa Vaals. Zaal open vanaf 15:00 uur.

6 t/m 11 november Klassiek muziekfestival Vocalis. Zie www.festivalvocalis.nl voor programma

REAGEREN

De nieuwsbrief is een maandelijkse uitgave van heemkundekring Sankt Tolbert.

Wilt u meer weten over de heemkundekring Sankt Tolbert, een bijdrage leveren aan deze nieuwsbrief of heeft u een interessante mededeling, kijk dan op de website www.sankttolbert.nl of mail naar sankttolbert@gmail.com.

De nieuwsbrieven staan ook in pdf-formaat op de website. Deze kunt u downloaden. Tevens kunt u op de site aangeven als u de nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen.